

V zadnjih letih smo izkopali nekaj drobcev od več kot 600 grobišč. Izkop žrtev partizanskega pomora na Mačkovicu

Sprava ali sožitje

Ivo Žajdela

Po drugi svetovni vojni 45 let v Sloveniji ni bilo dveh kolikor toliko enakovrednih političnih sil, ampak je ena s svojo vsesplošno nasilnostjo obvladovala vse. Živelimo v komunističnem totalitarizmu.

Ob prvem zasedanju prvega demokratično izvoljenega državnega zbora spomladi 1990 je njegov izvoljeni predsednik France Bučar v svojem nagovoru dejal, da se je tisti dan v Sloveniji »končala državljanska vojna«. Verjetno je hotel povedati kaj politično povezovalnega glede leve in desnice. Toda v vsem svojem bistvu je s temi besedami zavaroval komuniste, nosilce 45-letnega totalitarnega režima, pred kritiko. Z vpeljavo pojma »državljanska vojna« je obe strani, levico in desnico, izenačil. To je bilo izjemno krivično do »desnice« oz. do žrtev komunistične revolucije in povojnega komunistično-udbovskega režima.

Bučarjevo zavajanje Po drugi svetovni vojni 45 let v Sloveniji

ni bilo dveh kolikor toliko enakovrednih političnih sil, ampak je ena s svojo vsesplošno nasilnostjo obvladovala vse. Najprej je leta 1945 pomorila 15.000 Slovencev, potem je mnoge zaprla in jim »sodila« na montiranih stalinističnih procesih, mnogim Slovcem je odvzela lastnino, vpeljala je sistem ovaduštva in udbovskega strahu. S tem strahom je do pomladi 1990 nasilno obvladovala Slovene.

Zato so bile Bučarjeve besede o »končanju državljanske vojne« velika usluga (rehabilitacija) komunistom, krivica do vseh (mnogih), ki jih je komunistični režim preganjal, kot tudi nepoštenost do Slovencev kot celote, ki jim je režim preprečeval svobodno življenje in razvoj.

Njegove besede so pomenile

tudi, da če je bila po vojni in do leta 1990 v Sloveniji državljanska vojna, potem je bila med drugo svetovno vojno še bolj. Vendar to ni res, kar z lahkoto vidimo, ko se v to problematiko vsaj malo pogledimo.

Morija jeseni 1943 Publicist Viktor Blažič je v nekem svojem prispevku zapisal, da je bila na Turjaku (septembra 1943) prava (čista) »državljanska vojna«, nekdo drug pa malo kasneje, da je to bilo po italijanski kapitulaciji (jeseni 1943). Verjetno sta oba želela povedati, da je šlo takrat za spopad med Slovenci brez navzočnosti okupatorja.

Če smo natančni, niti takrat okupator ni bil čisto odsoten. Tako na Turjaku kot v Grčaricah so s partizanskimi topovi,

ki so jih prej zaplenili italijanski vojski, upravljali italijanski topničarji. Ampak to je tu manj pomembno. Bolj je to, da je takrat ena stran, to je komunistični partizani, z vso silo udarila po razmeroma šibkih vaških stražah (in v Grčaricah po slovenskih četnikih). Ti so se zatekli na turjaški grad ali v kakšno na hitrico utrjeno stavbo v Grčaricah. Ob močni oborožitvi, saj so se takrat partizani do zob oborožili z italijanskim orožjem, so bili lahka tarča in plen. Komunisti so s svojo vojsko napadali in uničevali svojega glavnega nasprotnika. Takrat so pomorili vse ranjence na Turjaku in v Grčaricah; vseh je bilo okoli 40, kar je bil zverinski pokol (ki je kasneje povzročil kakšen povračilni pokol). Po zavzetju Turjaka

in Grčaric ter zajetju še drugih vaških straž (Bloke, Begunje) so v Kočevju uprizorili »sodno« farso, pod njenim okriljem pa že prej in ves čas morili ujetnike. Vseh so tisto jesen pomorili okoli 600.

Odgovor na nasilje partizanov

Vse to je bila ena sama morija, en sam genocidni zločin. Kakšna »državljanska vojna« neki, kaj šele »čista«. Takšno poimenovanje je (bilo) napačno in krivično, da bolj ne more biti.

Vsa partizanska morija (Turjak, Grčarice, Bloke, Begunje, Mozelj, Jelendol, Travna gora, Mačkovec ...) jeseni 1943, ki je sledila neskončnim umorom leta 1942, je naravnost klicala k odgovoru (tudi maščevanju). Zato domobranci ni bilo zelo težko organizirati, saj so jih s svojim nasiljem povzročili partizani (kot poleti 1942 vaške straže). Kot maščevalni in povračilni ukrep so se pojavile celo skupine krvnega maščevanja, ki jih imenujejo črna roka, ki so ubijale predvsem komunistične aktiviste.

Bučarjeva izjava leta 1990 je bila zato nevzdržna in v posmeh vsem, ki ga je komunistični režim po vojni zatiral dolgih 45 let. Človeško življenje pa ni dolgo 300 let, da bi tistih 45 let lahko kdo kar zanemaril. Za mnoge je bilo to vse aktivno življenje. Moja mama je npr. vso aktivno dobo svojega življenja preživela v okviru teh 45 let, zato so bile tudi posledice neizbežne. Bila je učiteljica in je tipični primer popolnega indoktriniranja.

Sprava Pri terminologiji, ki jo uporabljamo v zvezi s slovensko nedavno zgodovino, je zelo pogosta in močno zlorabljana beseda sprava.

Beseda sprava v Sloveniji že 25 let pomeni predvsem eno: spravite se že (podajte si roke), potem pa dajte mir. To pomeni, naj bi bila sprava enkratno dejanje, doseženo s stiskom rok obeh na Slovenskem med drugo svetovno

vojno nasprotujočih si sil ali sprejetje politične izjave (deklaracije) o »narodni spravi«. Toda to je želja tistih, ki jih moti resnica (govorjenje ali pisanje) o zločinih komunistične revolucije. S »spravo« želijo utišati in preprečiti govorenje ali pisanje o resnici. Gre torej za prizadevanje, ki je naperjeno proti osnovnemu postulatju demokracije, to je možnosti izražanja stališč in resnice za vsakega. To pravico smo si leta 1990 s precejšnjimi napori pridobili. Slovenska »sprava« ni torej nič drugega kot totalitarni refleks, je sinonim za totalitarizem: vsi mislito tako, kot mislim jaz, vse drugo je »nespravno« in »delanje razdora« v »slovenskem narodu«.

Poleg tega, da sprava sama po sebi nikakor ne more biti enkratno dejanje (stisk roke, deklaracija), ampak je lahko le razmeroma dolgotrajen proces (poglejmo »proces« 25 let dolge tranzicije in vedno bolj ji ni videti konca), je prav tako kot pojem za večino ljudi precej nerazumljiv, težko si ga predstavljamo, kako naj bi bil videti v praksi. Razen seveda tako, da en del slovenskega naroda (spet) ne bi smel govoriti o nekaterih temah.

Sobivanje Veliko razumljivejši je termin **sobivanje** (sožitje). Ljudje sobivamo tako, da si ne povzročamo česa hudega (nasilnih dejanj), če pa kdo ne more – ne zatiskajmo si oči, da marsikdo ne more živeti sožitja –, pa naj živi »mimo« drugega, samo

da ni nasilen do drugih.

Iz povedanega vidimo, da je (slovenska) sprava nekompatibilna z demokracijo oz. njenimi postulati, med katerimi je eden temeljnih, da lahko vsi izražamo svoja stališča in tako tudi svojo resnico. To tudi pomeni, da je demokracija zelo zahtevna do nas, toda ni boljše rešitve, saj vse drugo teži k totalitarnosti, takšni ali drugačni. Človek pa je po naravi nagnjen k totaliteti do sveta oz. izraža totalitarne želje in stališča, kar pomeni, da si podzavestno nenehno želi, da bi vsi mislili tako, kot misli on. S tem se človeštvo bojuje že vsaj od starogrških krajših obdobij demokracij naprej, torej 2.500 let. Toda večinoma je prevladala naša značilnost, to je nagnjenje po obvladovanju sveta z željo po totaliteti (vsiljevanju lastnih stališč drugim). Šele zadnjih dvesto let in morda kakšno več si nekateri ljudje s težavo prizadevajo in tudi uspevajo, da bi to človekovo značilnost omejili s postulati demokracije, to je odprte »scene«, da lahko vsak izraža svoja stališča in resnico (žaljeva in neresnična seveda morajo biti sankcionirana, politično ali sodno).

Težke besede, kot so razdor, delanje razdora, razdvojeni narod, sprava, služijo omenjeni človekovi lastnosti: preprečevati drugim, da izražajo stališča in resnico, na primer o zločinih komunistične revolucije. Bodimo torej pozorni na to, kdaj jih nekateri ljudje izrekajo in kdo so to. Tako bo prostor demokracije in ▶

Več mesecev je leta 2008 in 2009 trajalo zelo mučno in naporno prebijanje skozi enajst pregrad v rudniku Huda jama.

Ko je 20. februarja 2009 nastala ta slika v rovu rudnika Huda jama, preiskovalci še niso vedeli, kaj jih čaka za betonskimi pregradami.

Za enajstimi pregradami v rudniku Huda jama se je pokazal ta prizor mumificiranih trupel. Slovenija je onemela (foto Jože Jagrič).

izjemno pomembno dogajanje, ki je doseglo vrhunec s prvimi demokratičnimi volitvami spomladi 1990, uporablja izraz »osamosvojitve Slovenije« oz. »po osamosvojitvi Slovenije«. Ta izraz uporabljajo danes tako rekoč vsi.

Samo droben primer. Nedavno sem prebral dve knjigi, ki sta glede te terminologije precej žalostni. Tako Marko Štrovs v knjigi o grobiščih *Neme priče* kot Janez J. Švajncar v sicer odlični knjigi o generalu Maistru (*General Maister. Zamolčano*) uporabljata termin »po osamosvojitvi Slovenije«, čeprav se jasno vidi, da govorita o prelomu s prejšnjim režimom (ne pa o odcepitvi od Jugoslavije oz. osamosvojitvi). Da bi bilo to njuno početje še bolj absurdno, dodajata letnico 1991, čeprav, še enkrat, mislita na pomembno dogajanje leta 1990. **D**

► resnice veliko bolj razviden.

Osamosvojitve In še o dveh terminih. V zadnjih letih se je uveljavila besedna zveza »**po osamosvojitvi Slovenije**«. Vendar se ni pojavila sama od sebe, ampak so jo v javnem prostoru uveljavili levičarski novinarji in politiki. Naravnost osupljivo je, kako hitro so jo sprejeli oz. začeli uporabljati vsi, tudi desni novinarji in politiki.

Termin »po osamosvojitvi Slovenije« je bil vpeljan zato, da izrine termin »**po demokratizaciji Slovenije**«. Pri vpeljavi novega termina »po osamosvojitvi Slovenije« vedno bolj prihaja do absurdnih situacij, ko kdo k njemu prilepi še letnico 1991, vendar se iz konteksta jasno vidi,

da misli na prelom s prejšnjim (socialističnim oz. komunističnim) režimom, ki pa se je zgodil spomladi 1990. Seveda levičarjev ne bo nič motilo, da še naprej uporabljajo napačni termin, samo da se izognejo očitno osovraženi besedi **demokratizacija**. Z demokratizacijo so se namreč končali njihovi monopoli na vseh področjih javnega življenja in od takrat so zelo nesrečni, da teh monopolov ne morejo več izrabljati. Zato se jim tako kolca po »starih časih«.

Absurdi površne terminologije

Ko pišem o terminu »po osamosvojitvi Slovenije«, seveda ne mislim na nič slabega o osamosvojitvi Slovenije. Gre za to, da se danes za obdobje oziroma pojav,

ki ga (le še nekateri) imenujemo demokratizacija Slovenije, za

Domobranca prenašata krsto ene od jelendolskih žrtev. Izkopali so jih več kot sto in pokopali na Hrovači pri Ribnici.

Toda veliko grobov partizanskih umorov so domobranca izkopali že med drugo svetovno vojno (Jelendol na Kočevskem).